

Nebezpečný odpad a jeho dopad na zubní ordinaci

20. 11. 2019 | M.Eng. Michal Navrátil, DiS.

V principu se vytváří odpad tzv. komunální a dále nebezpečný, na který se v tomto článku podrobněji zaměříme. Odpadové hospodářství v zubní ordinaci je často podceňováno a v rámci nakládání s nebezpečným odpadem se poměrně běžně chybuje. Pochybení jsou následně vytýkána při pravidelných kontrolách orgány státního dohledu, kterým jsou pověřeny místně příslušné hygienické stanice. Nezřídkou jsou za jednotlivá porušení závazných předpisů dle závažnosti pochybení ukládány i nepříjemné sankce.

Bohužel i my, jako konzultační společnost vykonávající procesní a dokumentační poradenství pro zubní lékaře, na pracovištích často narazíme na základní pochybení. Jedná se o neznalost Zákona o odpadech, ale i určitou liknavost, při které lékaři odpadové hospodářství často podceňují nebo využívají smluvní dodavatele, kteří neplní své povinnosti.

Každá zubní ordinace vytváří minimálně 4 třídy nebezpečného odpadu. V našem článku se detailně zaměříme na každou třídu zvlášť a vysvětlíme, jak si správně počínat při likvidaci odpadu v dané třídě.

Třídy nebezpečného odpadu zubních ordinací

Ostré předměty – kód 180 101

Do této třídy patří zejména ampule, jehly a skalpely. U této třídy odpadu je vyžadováno, aby sběrná nádoba byla tlustostěnná (např. z plastu o tloušťce min. 1 mm) s bezpečnostním uzávěrem. Nikde není stanoveno, jak má nádoba přesně vypadat. Optimálním řešením pro tento odpad je nákup přímo určené nádoby od smluvního partnera, který zajišťuje mobilní sběr odpadu v místě původce odpadu (v tomto případě zubní ordinace). Tato nádoba je opatřena bezpečnostním „hřebenem“, který napomáhá snadnému odejmutí jehly ze stříkačky bez zranění pracovníka a zároveň zamezuje nechtěnému vysypání obsahu nádoby.

Je však možno využít i plastové tlustostěnné nádoby např. od vypotřebovaného dezinfekčního prostředku. Důležité je, aby nádoba byla opatřena pevně uzavíratelným víkem. V neposlední řadě je také důležité, aby byly všechny sběrné nádoby opatřeny relevantním štítkem. O přesném označování nádob si povíme až v další části článku. Nebezpečné odpady třídy 180 101 je možno skladovat při pokojové teplotě, avšak s přihlédnutím k bezpečnosti uložení.

Inzerce

VÍCE ČASU
MÉNĚ STAROSTÍ

Spoléhejte na nás,
už jsme na cestě

medprotect
denně pomáháme lékařům

Profesionálové
na papírování
v ordinacích

(<https://medprotect.cz/>)

Biologický odpad – kód 180 103

Do této kategorie spadá valná většina odpadu, který zubní lékař při ošetření pacienta vytváří – roušky, rukavice, bryndáky, savky, injekční stříkačky, tampóny a zuby. V principu tedy vše, co je poznamenáno DNA pacienta. Bohužel se občas vyskytne pochybení, kdy tento odpad zubní lékař separuje do odpadu komunálního. Jedná se však o velkou chybu, na kterou je potřeba si dávat velký pozor. Odpad 180 103 se uskládá do tlustostěnných pytlů, které jsou umístěny v uzavíratelných koších (tedy koše s vrchním víkem). V praxi je pochopitelné, že tento koš musí být v blízkosti zubní soupravy, na které je ošetřován pacient, aby mohl lékař odpad okamžitě odhazovat.

Některé praxe využívají k odložení odpadu asistenčního tácku, což je také v pořádku, nicméně po ošetření musí být i ten vysypán následně do koše. Rozhodně však doporučujeme tento koš opatřit vrchním dílem, i kdyby měl být uzavřen až na konci pracovní doby.

V případě třídy odpadu 180 103 je velmi důležité uskladnění do doby svozu, přičemž periodu si každý zubní lékař domlouvá individuálně dle svých skladovacích možností a dále množství, které vytváří. Správný postup je ten, že biologický odpad je potřeba skladovat do doby svozu v temném, chladném a nepřístupném prostoru se skladovací teplotou do 8 °C. Sklep je dnes už málo dostupný, a protože většina zubních ordinací se často nachází v moderních a často polyfunkčních budovách, pořizují se k tomu účelu vymezené běžné lednice, které se umisťují do obslužných prostor. Důležité však je monitorovat skladovací teplotu, a proto je dobrým pomocníkem trvale umístěný teploměr v lednici. Kalibrace teploměru vyžadována není. Pro odlehčení je potřeba také uvést, že v lednici není možné skladovat i potraviny.

Jiná nepoužitelná léčiva – kód 180 109

Tato třída odpadu je velmi opomíjenou a je potřeba se o ní zmínit i přesto, že počet léčivých přípravků, které zubní ordinace využívají, není mnoho, ale možná právě proto zde nacházíme překvapivě často fatální chyby. V tomto článku se nebudeme věnovat skladování léčivých přípravků, které jsou před expirací. Na toto téma nalezneme čtenář příspěvek v některém z dalších vydání časopisu StomaTeam, ve kterém se na tuto problematiku detailně zaměříme. Zde se jedná o léčivé přípravky, které prošly datem expirace, byl u nich porušen primární obal nebo bylo jejich používání dočasně, resp. zcela zastaveno nařízením SÚKL. Pro účely skladování vyjmenovaných případů léčivých přípravků je potřeba, aby si každá zubní ordinace zavedla sběrnou nádobu (postačí i běžná papírová krabice), do které vyřazené léčivé přípravky okamžitě umístí a tím vyřadí z oběhu používání. Není potřeba již dodržovat skladovací teploty, které určil výrobce léčivého přípravku a je tedy přípustné je uložit při pokojové teplotě. Není v žádném případě možné, aby byly tyto léčivé přípravky přenášeny do lékárny a vhozeny do sběrného boxu. Pro tento účel je potřebné, aby měla zubní ordinace zajištěn svoz firmy k tomu určené, která musí splňovat zákonem stanovená kritéria, o kterých se zmíním níže.

Odpadní amalgám – kód 180 110

Občas se setkáváme u našich klientů s argumentem, že oni amalgámové výplně již neaplikují. Je však potřeba si uvědomit, že amalgám je stále hojně zastoupen v ústech pacientů a před výměnou např. za kompozitní výplň dochází k odstranění původní výplně, kterou je často právě amalgám. Je tedy důležité ani tuto třídu odpadu neopomíjet, protože se jedná o zvlášť nebezpečný odpad s obsahem rtuti. Všechny zubní ordinace, ve kterých se provádí zachovná stomatologie, jsou v současnosti povinny mít na soupravě osazen separátor amalgámu. Moderní separátory mají velmi vysokou účinnost zachycení nad 95 %, přesto však dochází k malému úniku odvrtného amalgámu do odpadních vod. Na tento malý únik je povinnost zubní ordinace si vyjednat povolení příslušného vodohospodářského správce a následně také povolení na místně příslušném magistrátu města, resp. městském úřadě, oboru životního prostředí. Povolení úřad při splnění podmínek vydává na dobu 4 let. Je tedy nutno si včas o povolení opětně zažádat. Sběrná nádoba pro třídu 180 110 není přesně definována, avšak doporučujeme buď skleněnou nebo plastovou tlustostěnnou nádobu s pevným uzávěrem. Skladovat tento odpad je možno při pokojové teplotě do doby svozu.

Odpady z fotografického průmyslu

V několika minoritních případech se objevují ještě chemické látky, které jsou spojeny s vyvoláváním zubních RTG snímků v nedigitální podobě. Jde tedy zejména o použité vývojky a ustalovače, které musí být po účelu použití rovněž likvidovány jako nebezpečný odpad. Pokud tedy na vašem pracovišti ještě nadále využíváte chemického vyvolávání RTG snímků, ověřte si prosím, že máte ve vaší smlouvě s odvozcem odpadu myšleno i na zákonem stanovený způsob likvidace vznikajících odpadních chemikálií.

Smlouva s odvozcem odpadu

Nyní se zaměříme na smluvní zajištění odborných firem, které mají zvláštní povolení k provozování tzv. mobilní sběrný nebezpečných odpadů. Na trhu v tomto sektoru působí poměrně velké množství komerčních firem. Doporučujeme vybrat firmu, která zajistí likvidaci co nejvíce z výše uvedených tříd odpadu. Patrně nenarazíte na firmu, která by disponovala povolením na všechny třídy, ale je časté zajištění smlouvy na třídy 180 101, 180 103 a 180 109, přičemž třídu 180 110 zajišťuje další smluvní partner. Každá tato odborná firma má pracovníka, který vykonává funkci tzv. odpadového hospodáře. Právě tento odpadový hospodář by měl na místě vašeho pracoviště uskutečnit návštěvu, posoudit všechny třídy nebezpečných odpadů, rizika poranění, vzplanutí atd. Ve spolupráci s odpadovým hospodářem jsou totiž vystaveny Identifikační listy nebezpečného odpadu (ILNO listy) a to pro každou třídu. Je povinností zubní ordinace tyto ILNO listy mít vystavené a tyto se mají nacházet v bezprostřední blízkosti místa, kde dochází ke skladování konkrétního odpadu, aby byla tato informace dostupná pro každého pracovníka zubní ordinace, který s nebezpečným odpadem může přijít do styku. Občas se setkáváme s postojem u těchto firem, že ILNO listy nevystavují, protože zubní lékař je údajně nepotřebuje. Opak je však pravdou: Původce odpadu a oprávněná osoba, která nakládá s nebezpečným odpadem, jsou ze zákona povinni zpracovat identifikační list nebezpečného odpadu a místa nakládání s nebezpečným odpadem tímto listem vybavit. Proto vždy určitě trvejte na jejich vystavení. Pokud váš smluvní partner vystavení listů odmítá, bude dobré se poohlédnout po jiné firmě.

Při revizi spolupráce nebo již při počátečním kroku vedoucím k navázání smlouvy s odbornou firmou vždy, prosím, žádejte povolení této firmy k provozování činnosti. Každá z firem, která poskytuje mobilní sběr nebezpečného odpadu, je povinna předložit metodiku nakládání s odpady na místně příslušný krajský úřad, odbor životního prostředí. Právě krajský úřad dle sídla firmy vydává povolení k nakládání s nebezpečnými odpady a je povinností zubní ordinace mít doloženu kopii tohoto povolení svého smluvního odvozce odpadu.

Dobrým mravem u firem zabývajících se likvidací nebezpečného odpadu je vybavení smluvního pracoviště zákonem stanovenými štítky s označením třídy odpadu, které je následně potřeba umístit na sběrné nádoby či pytle. Na těchto štítcích jsou informace o původci odpadu, třídě, datu a odpovědné osobě. Byť se to zdá samozřejmé, i zde často narážíme na neochotu k dodání těchto štítků a sběrné nádoby jsou následně neoznačené, čímž dochází k porušování zákona.

Označení sběrných nádob je velmi důležité k evidenci a dohledání, jaký subjekt, kterou třídu a kolik nebezpečného odpadu vyprodukoval. Smluvní firma, která provádí svoz je totiž povinna odpad nejen převzít, ale provést zvážení a vystavení dodacího listu, ze kterého jsou všechny tyto informace patrné. Je častým jevem, že zejména pracoviště, kde se nachází mnoho zubních ordinací, kumuluje nebezpečný odpad na jedno místo bez štítkování a následně chybí přesná evidence. To má za následek naprostou ztrátu přehledu o produkci odpadu a jednotlivé zubní ordinace pak neumí uvést kolik a jaké třídy nebezpečného odpadu vyprodukovaly. Přitom tento údaj je velmi podstatný, protože povinností každé zubní ordinace je podat hlášení do systému ISPOP, pokud celková hmotnost odevzdaného nebezpečného odpadu za všechny třídy byla rovna nebo vyšší než 100 kg za uplynulý kalendářní rok. Toto hlášení umí každá solidní firma za mírný poplatek provést místo zubní ordinace, přičemž vychází z údajů, které si sumarizuje z dodacích listů.

Problematika odpadového hospodářství v zubní ordinaci není v zásadě složitá, ale je potřeba jí dát konkrétní rámec a pravidla. Při nedodržování zákonných povinností v rámci nakládání s nebezpečným odpadem se zubní ordinace dostávají do sporu s místně příslušnými hygienickými stanicemi. V tomto článku jsem se vynasnažil uvést ta nejdůležitější fakta a kritéria, která by měla napomoci k případné nápravě nežádoucího stavu a k předcházení zbytečných problémů a nepříjemných sankcí.

V některém z dalších vydání časopisu StomaTeam se budeme věnovat léčivým přípravkům, zejména procesní stránkou jejich nákupu, evidence, vedení spotřeby a skladování.

Budeme rádi, pokud na nás vznesete dotazy prostřednictvím kontaktů na našem webu www.medprotect.cz (<http://www.medprotect.cz>) a budeme nápomocni při řešení právě Vaší situace.

M.Eng. Michal Navrátil, DiS.

jednatel společnosti med protect s.r.o

www.medprotect.cz (<http://www.medprotect.cz>)

Publikováno: StomaTeam 6/2019

Přečtěte si také tyto články:

[Dokumentační agenda léčiv není složitá](https://www.stomateam.cz/cz/rizeni-praxe/dokumentacni-agenda-leciv-neni-slozita) (<https://www.stomateam.cz/cz/rizeni-praxe/dokumentacni-agenda-leciv-neni-slozita>).

Přečtěte si také: